ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 15ης Σεπτεμβρίου 2011 *

Στην υπόθεση C-264/09,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 14 Ιουλίου 2009,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την O. Beynet, καθώς και εκπροσωπούμενη από τους F. Hoffmeister και J. Javorský, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Σλοβακικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από την B. Ricziová,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η σλοβακική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, J.-J. Kasel, A. Borg Barthet (εισηγητή), E. Levits και M. Berger, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen
γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Μαρτίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι, παραλείποντας να διασφαλίσει την άνευ διακρίσεων πρόσβαση στο δίκτυο μεταφοράς, η Σλοβακική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 20, παράγραφος 1, και 9, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2003/54/

ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2003, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 96/92/ΕΚ (ΕΕ L 176, σ. 37).

Το νομικό πλαίσιο

Η συμφωνία μεταξύ της Ελβετικής Συνομοσπονδίας και της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων

2 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της συναφθείσας συμφωνίας, στις 5 Οκτωβρίου 1990, μεταξύ της Ελβετικής Συνομοσπονδίας και της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων (στο εξής: συμφωνία σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων), υπό τον όρο «επενδυτής» νοούνται:

«[...]

(b) οι νομικές οντότητες, συμπεριλαμβανομένων των εταιριών, οι συσταθείσες εταιρίες, οι προσωπικές εταιρίες ή λοιποί οργανισμοί, που συνιστώνται ή οργανώνονται καθ' οιονδήποτε άλλο τρόπο σύμφωνα με τη νομοθεσία του εν λόγω συμβαλλομένου μέρους, οι οποίοι έχουν την έδρα τους και αναπτύσσουν πραγματικές οικονομικές δραστηριότητες στο έδαφος αυτού του συμβαλλομένου μέρους·

[...]».

3 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της ίδιας συμφωνίας, ο όρος «επένδυση» περιλαμβάνει όλες τις κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων και ειδικότερα:

«[…]·

(c) αξιώσεις και δικαιώματα επί οποιασδήποτε δραστηριότητας με οικονομική αξία·

[…]».

4 Το άρθρο 4, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προστασία, μεταχείριση», ορίζει τα εξής:

«[…]

(2) Κάθε συμβαλλόμενο μέρος διασφαλίζει ίση και δίκαιη μεταχείριση εντός του εδάφους του για τις επενδύσεις των επενδυτών του άλλου συμβαλλομένου μέρους. […]

[…]»

5 Το άρθρο 6 της ίδιας συμφωνίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αφαίρεση κατοχής, αποζημίωση», ορίζει τα εξής:

«(1) Κανένα από τα συμβαλλόμενα μέρη δεν λαμβάνει, αμέσως ή εμμέσως, μέτρα απαλλοτριώσεως, εθνικοποιήσεως ή άλλα μέτρα ιδίας φύσεως ή ιδίου αποτελέσματος εις βάρος επενδύσεων πραγματοποιούμενων από επενδυτές του άλλου

συμβαλλόμενου μέρους, εκτός εάν τα μέτρα λαμβάνονται για λόγους δημοσίου συμφέροντος, άνευ διακρίσεων και τηρώντας όλες τις νόμιμες διατυπώσεις, υπό την προϋπόθεση ότι προβλέπεται αποτελεσματική και επαρκής αποζημίωση. […]

[…]»

Η Συνθήκη για τον Χάρτη Ενέργειας

6 Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τον Χάρτη Ενέργειας, η οποία υπογράφθηκε στη Λισσαβώνα στις 17 Δεκεμβρίου 1994 (στο εξής: ΣΧΕ), εγκρίθηκε στο όνομα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με την απόφαση 98/181/ΕΚ, ΕΚΑΧ, Ευρατόμ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 23ης Σεπτεμβρίου 1997, σχετικά με τη σύναψη, από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, της συνθήκης για τον Χάρτη Ενέργειας και του πρωτοκόλλου του Χάρτη Ενέργειας για την ενεργειακή απόδοση και τα σχετικά περιβαλλοντικά ζητήματα (ΕΕ 1998, L 69, σ. 1):

«Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας συνθήκης, κάθε συμβαλλόμενο μέρος ενθαρρύνει και δημιουργεί σταθερές, δίκαιες, ευνοϊκές και διαφανείς συνθήκες για τη διενέργεια επενδύσεων στην επικράτειά του από επενδυτές των άλλων συμβαλλομένων μερών. Οι όροι αυτοί περιλαμβάνουν την υποχρέωση να παρέχει πάντοτε ίση και δίκαιη μεταχείριση στις επενδύσεις των επενδυτών άλλων συμβαλλομένων μερών. Οι επενδύσεις αυτές απολαύουν επίσης απολύτως σταθερής προστασίας και ασφάλειας και κανένα συμβαλλόμενο μέρος δεν θίγει κατά κανένα τρόπο με παράλογα ή άνισα μέτρα τη διαχείριση, συντήρηση, χρήση, εκμετάλλευση ή διάθεσή τους. Ουδέποτε επιφυλάσσεται σε τέτοιες επενδύσεις μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη που απαιτείται βάσει του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων βάσει συνθήκης. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος τηρεί οποιεσδήποτε υποχρεώσεις έχει αναλάβει έναντι ενός επενδυτή ή μιας επένδυσης ενός επενδυτού οποιουδήποτε άλλου συμβαλλομένου μέρους».

7 Κατά το άρθρο 13 της συνθήκης αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Απαλλοτρίωση»:

«1. Οι επενδύσεις των επενδυτών ενός συμβαλλομένου μέρους στην επικράτεια άλλου συμβαλλομένου μέρους δεν εθνικοποιούνται, δεν απαλλοτριώνονται ούτε υπόκεινται σε μέτρο ή μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος με την εθνικοποίηση ή την απαλλοτρίωση, στο εξής αναφερόμενα ως "απαλλοτρίωση", εκτός εάν η απαλλοτρίωση αυτή:

a) πραγματοποιείται για λόγους δημοσίου συμφέροντος·

b) γίνεται άνευ διακρίσεων·

c) τηρεί όλες τις νόμιμες διατυπώσεις·

και

d) συνοδεύεται από την καταβολή άμεσης, επαρκούς και αποτελεσματικής αποζημίωσης».

Η αποζημίωση αυτή ισούται προς τη δίκαιη αγοραία αξία την οποία είχε η απαλλοτριωμένη επένδυση αμέσως πριν γίνει γνωστή η απαλλοτρίωση ή η επικείμενη απαλλοτρίωση κατά τρόπο ώστε να επηρεαστεί η αξία της επένδυσης (στο εξής αναφέρεται ως "ημερομηνία αποτίμησης").

Η εν λόγω δίκαιη αγοραία αξία υπολογίζεται, κατόπιν αιτήματος του επενδυτή, σε ελευθέρως μετατρέψιμο νόμισμα βάσει της αγοραίας τιμής συναλλάγματος που ισχύει για το νόμισμα αυτό κατά την ημερομηνία αποτίμησης. Η αποζημίωση αυτή περιλαμβάνει επίσης τόκους υπολογιζόμενους με εμπορικό επιτόκιο, καθοριζόμενο βάσει της αγοράς από την ημερομηνία απαλλοτρίωσης έως την ημερομηνία καταβολής.

[…]»

Η κανονιστική ρύθμιση της Ένωσης

8 Κατά το άρθρο 2 της πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λεττονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 2003, L 236, σ. 33), «οι διατάξεις των αρχικών Συνθηκών και οι πριν από την προσχώρηση θεσπισθείσες πράξεις των οργάνων […] δεσμεύουν τα νέα κράτη μέλη και εφαρμόζονται σε αυτά, υπό τους όρους που προβλέπονται στις Συνθήκες αυτές και στην παρούσα Πράξη».

9 Το άρθρο 9, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2003/54 ορίζει ότι:

«Κάθε διαχειριστής δικτύου μεταφοράς είναι υπεύθυνος για:

[…]

ε) την αποφυγή κάθε διάκρισης μεταξύ των χρηστών ή των κατηγοριών χρηστών του δικτύου, ιδίως δε κάθε διάκρισης υπέρ των συνδεδεμένων με αυτόν επιχειρήσεων.

[…]»

10 Το άρθρο 20, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής ορίζει ότι:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την εφαρμογή ενός συστήματος για την πρόσβαση τρίτων στα δίκτυα μεταφοράς και διανομής με βάση δημοσιευμένα τιμολόγια, το οποίο ισχύει για όλους τους επιλέξιμους πελάτες και εφαρμόζεται αντικειμενικά και χωρίς διακρίσεις μεταξύ των χρηστών του δικτύου. Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε τα εν λόγω τιμολόγια, ή οι μεθοδολογίες που διέπουν τον υπολογισμό τους, να εγκρίνονται πριν τεθούν σε ισχύ σύμφωνα με το άρθρο 23, τα δε τιμολόγια αυτά και οι μεθοδολογίες —στην περίπτωση που μόνο μεθοδολογίες εγκρίνονται— να δημοσι-εύονται πριν από την έναρξη ισχύος τους».

Ιστορικό της διαφοράς και η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

11 Στις 27 Οκτωβρίου 1997, η Aare-Tessin AG für Elektrizität (στο εξής: ATEL), επιχείρηση εγκατεστημένη στο Olten (Ελβετία), και η Slovenské elektrárne a.s., επιχείρηση εγκατεστημένη στην Μπρατισλάβα (Σλοβακία) και την οποία διαδέχθηκε η Slovenská elektrizačná prenosová sústava a.s. (στο εξής: SEPS), ενεργώντας ως διαχειρίστρια του σλοβακικού δικτύου μεταφοράς, συνήψαν σύμβαση αναγνωρίσεως δικαιώματος μεταφοράς μέσω του δικτύου υψηλής τάσεως της Slovenské elektrárne a.s. στη Σλοβακία (στο εξής: επίμαχη σύμβαση). Κατά το άρθρο 3 της συμβάσεως αυτής, η SEPS παραχώρησε στην ATEL δικαίωμα μεταφοράς ικανότητας 300 MW

μεταξύ της Πολωνίας και της Ουγγαρίας, από την 1η Οκτωβρίου 1998 έως την 30ή Σεπτεμβρίου 2014. Η ATEL μπορεί να διαθέτει ελευθέρως το δικαίωμα αυτό.

12 Το παραχωρηθέν στην ATEL δικαίωμα μεταφοράς αποτελεί αντάλλαγμα για την οικονομική της συμμετοχή στην κατασκευή της γραμμής μεταφοράς επί της οποίας έχει το δικαίωμα αυτό, με συμμετοχή πλέον του 50 % των εξόδων κατασκευής.

13 Κατόπιν προειδοποιητικής επιστολής προς τη Σλοβακική Δημοκρατία, η Επιτροπή της απηύθυνε, στις 15 Δεκεμβρίου 2006, αιτιολογημένη γνώμη όπου εκτιμούσε ότι, παραχωρώντας ικανότητα σε επίπεδο «διαμετακομίσεως SEPS» στις γραμμές που συνδέουν το σλοβακικό δίκτυο με το πολωνικό και το ουγγρικό δίκτυο, η Σλοβακική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 2003/54.

14 Με έγγραφο της 9ης Φεβρουαρίου 2007, η Σλοβακική Δημοκρατία απάντησε σε αυτήν την αιτιολογημένη γνώμη υποστηρίζοντας ότι η επίμαχη σύμβαση δεν αποτελούσε σύμβαση προτιμησιακής προσβάσεως αλλά σύμβαση επενδύσεως. Η Σλοβακική Δημοκρατία επισήμανε περαιτέρω ότι, παρά τις διεξαχθείσες διαπραγματεύσεις για την καταγγελία ή την τροποποίηση της συμβάσεως αυτής, η ATEL ενέμενε στην εκτέλεσή της και στην τήρηση της συμφωνίας σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων.

15 Εκτιμώντας ότι η Σλοβακική Δημοκρατία δεν είχε παύσει την προσαπτόμενη παράβαση, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

16 Η Επιτροπή υποστηρίζει, πρώτον, ότι η Σλοβακική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 9, στοιχείο ε΄, και 20, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/54, κατά τα οποία πρέπει να διασφαλίζεται άνευ διακρίσεων πρόσβαση στο δίκτυο μεταφοράς.

17 Συγκεκριμένα, κατά την Επιτροπή, το δικαίωμα προτιμησιακής μεταφοράς που η SEPS έχει αναγνωρίσει στην ATEL έως την 30ή Σεπτεμβρίου 2014 επιφυλάσσει στην τελευταία αυτή εταιρία προνομιακή θέση σε σχέση με τους λοιπούς χρήστες του δικτύου.

18 Η Επιτροπή υποστηρίζει, δεύτερον, ότι αντιθέτως προς τα υποστηριζόμενα από τη Σλοβακική Δημοκρατία, η παραβίαση της εν λόγω οδηγίας δεν μπορεί να δικαιολογηθεί κατά το άρθρο 307, πρώτο εδάφιο, ΕΚ. Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή δύναται να εφαρμοστεί μόνο σε περίπτωση ασύμβατου των υποχρεώσεων που απορρέουν για τα προσχωρούντα κράτη από τις συναφθείσες συνθήκες προ της προσχωρήσεώς τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση προς το κοινοτικό δίκαιο. Κατά την Επιτροπή, όμως, η συμφωνία σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων δεν είναι ασύμβατη προς το δίκαιο αυτό. Επιπλέον, η συμφωνία αυτή ουδόλως υποχρεώνει τη Σλοβακική Δημοκρατία να διατηρήσει σε ισχύ την επίμαχη σύμβαση. Αντιθέτως, διαθέτει την ευχέρεια να λύσει την εν λόγω σύμβαση προκειμένου να τηρήσει τις απορρέουσες από την οδηγία 2003/54 υποχρεώσεις της.

19 Τρίτον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, δεδομένου ότι τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 6 της εν λόγω συμφωνίας δεν απαιτούν την εκτέλεση της επίμαχης συμβάσεως έως την ημερομηνία λήξεως της ισχύος της, στις 30 Σεπτεμβρίου 2014, δεν υπάρχει

υποχρέωση κατά την έννοια του άρθρου 307, πρώτο εδάφιο, ΕΚ που να εμποδίζει την καταγγελία της συμβάσεως εκ μέρους της Σλοβακικής Δημοκρατίας και την εξασφάλιση με τον τρόπο αυτό άνευ διακρίσεων προσβάσεως στο δίκτυο μεταφοράς, σύμφωνα με την οδηγία 2003/54.

20 Στο υπόμνημα αντικρούσεως, η Σλοβακική Δημοκρατία φρονεί, πρώτον, ότι η επίμαχη σύμβαση δεν εισάγει διακρίσεις έναντι των λοιπών παραγόντων της σλοβακικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

21 Δεύτερον, η Σλοβακική Δημοκρατία εκτιμά ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η επίμαχη σύμβαση δεν αποτελεί σύμβαση προτιμησιακής προσβάσεως αλλά σύμβαση επενδύσεων. Επισημαίνει ότι το δικαίωμα μεταφοράς αποτελεί απλώς ειδική μορφή αντιπαροχής για την συμβατικώς συμφωνηθείσα επένδυση εκ μέρους της ATEL και ότι η ίδια η άρση της εγγυήσεως του δικαιώματος μεταφοράς θα εισήγαγε διάκριση εις βάρος της εταιρίας αυτής έναντι των λοιπών παραγόντων της αγοράς. Συγκεκριμένα, η άρση αυτή θα υπήγαγε την ATEL στις ίδιες συνθήκες με τους παράγοντες της αγοράς, καίτοι αυτοί δεν είχαν πραγματοποιήσει επενδύσεις στο σλοβακικό δίκτυο μεταφοράς. Τούτο θα ισοδυναμούσε με αποστέρηση της εταιρίας αυτής από τα δικαιώματά της, χωρίς δέουσα αποζημίωση, και θα αντέβαινε όχι μόνο στην επίμαχη σύμβαση αλλά και στην ΣΧΕ, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του κοινοτικού δικαίου.

22 Όσον αφορά, τρίτον, την προστασία της επενδύσεως της ATEL, βάσει της ΣΧΕ, η Σλοβακική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι αυτή η συνθήκη αποκλείει ερμηνεία της οδηγίας 2003/54 υπό την έννοια ότι επιβάλλει την άρση της εγγυήσεως του δικαιώματος μεταφοράς που απολαύει η ATEL, καθόσον η οδηγία αυτή δεν μπορεί να θίγει την προστασία των επενδυτών την οποία εγγυάται η ΣΧΕ. Η ερμηνεία, συνεπώς, της οδηγίας 2003/54 που προβάλλει η Επιτροπή δίνει τη δυνατότητα στην ATEL να υποστηρίξει, σε περίπτωση ενδεχόμενης διαιτησίας, ότι η άρση της εγγυήσεως του δικαιώματος μεταφοράς, χωρίς τη χορήγηση δέουσας αποζημιώσεως, συνιστά

παράβαση των διατάξεων περί απαλλοτριώσεως (άρθρο 13 της ΣΧΕ), προσβολή του δικαιώματος σε ίση και δίκαιη μεταχείριση (άρθρο 10 της ΣΧΕ) ή αθέτηση της ρήτρας της επίμαχης συμβάσεως (άρθρο 10, παράγραφος 1, τελευταία περίοδος, της ΣΧΕ).

23 Τέταρτον, η Σλοβακική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι, ακόμη και αν η άρση της εγγυήσεως του δικαιώματος μεταφοράς δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις για άμεση απαλλοτρίωση, ακόμη και στην περίπτωση που το μέτρο αυτό λαμβανόταν προς το γενικό συμφέρον, η ATEL θα μπορούσε να αποδείξει την ύπαρξη έμμεσης, διά της νομοθετικής οδού, απαλλοτριώσεως, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο υπό την όρο της τηρήσεως όλων των προϋποθέσεων περί απαλλοτριώσεως, συμπεριλαμβανομένης της προϋποθέσεως που επιβάλλει την καταβολή αποζημιώσεως στον οικείο επενδυτή.

24 Πέμπτον, το κράτος μέλος θεωρεί αβάσιμες τις διαπιστώσεις της Επιτροπής κατά τις οποίες, αφενός, η καταγγελία της επίμαχης συμβάσεως δεν θα ήταν αντίθετη προς τις διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 2, της συμφωνίας σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων, το οποίο επιβάλλει τη δίκαιη και ίση μεταχείριση των επενδύσεων, στο μέτρο που η ATEL ήταν σε θέση να αναμείνει την προσχώρηση της Σλοβακικής Δημοκρατίας στην Ένωση και την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας και, αφετέρου, η Σλοβακική Δημοκρατία δεν δεσμευόταν έναντι της Ελβετικής Συνομοσπονδίας να μην θεσπίσει κανονιστικές ρυθμίσεις οι οποίες θα συνεπάγονταν την καταγγελία της επίμαχης συμβάσεως προ της 30ής Σεπτεμβρίου 2014.

25 Στο υπόμνημα απαντήσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι είναι αβάσιμα τα επιχειρήματα της Σλοβακικής Δημοκρατίας κατά τα οποία, αφενός, η παράβαση έληξε καθόσον οι ακολουθούμενες πρακτικές είχαν μεταβληθεί από 1ης Ιανουαρίου 2008 με αποτέλεσμα, έκτοτε, η ATEL να μην απολαύει πλέον προτιμησιακής προσβάσεως και, αφετέρου, η τροποποίηση της επίμαχης συμβάσεως θα συνεπαγόταν την καταβολή αποζημιώσεως σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, η οποία θα είχε επαχθή χαρακτήρα.

26 Η Επιτροπή υποστηρίζει συναφώς ότι, αφενός, κατά πάγια νομολογία, απλές διοικητικές πρακτικές δεν μπορούν να θέσουν τέλος σε παράβαση, στο μέτρο που αντίθετες προς το κοινοτικό δίκαιο αναγκαστικές διατάξεις παραμένουν σε ισχύ, και ότι, εν προκειμένω, η παράβαση συνεχίζεται καθ' όλο το διάστημα που η επίμαχη σύμβαση δεν τροποποιείται ή καταγγέλλεται. Αφετέρου, οι επιχειρήσεις δύνανται να λαμβάνουν αποζημίωση δυνάμει των διατάξεων του διεθνούς ή του εθνικού δικαίου λόγω της απώλειας των συμβατικών δικαιωμάτων επί των οποίων στηρίζεται η προτιμησιακή μεταχείριση που απορρέει από τις επενδύσεις που πραγματοποίησαν.

27 Η Επιτροπή συνάγει εξ αυτών ότι, δεδομένου ότι η Σλοβακική Δημοκρατία δεν επιτυγχάνει να αποδείξει ότι η οδηγία 2003/54 είναι αντίθετη προς τη ΣΧΕ, η στηριζόμενη στο άρθρο 307 ΕΚ επιχειρηματολογία της σχετικά με τις διεθνείς δεσμεύσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι αβάσιμη.

28 Ως προς το προβαλλόμενο από τη Σλοβακική Δημοκρατία επιχείρημα ότι η καταγγελία της επίμαχης συμβάσεως θα ήταν αντίθετη προς το άρθρο 4, παράγραφος 2, της συμφωνίας σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων κατά το ότι δεν αποτελεί ίση και δίκαιη μεταχείριση, η Επιτροπή αντιτείνει ότι κανένας επενδυτής δεν μπορούσε νομίμως να προσδοκά ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο θα παρέμενε αμετάβλητο και ότι οι συνετοί επενδυτές γνώριζαν, ή όφειλαν να γνωρίζουν, ότι οι συνέπειες της προσχωρήσεως στην Ένωση επί της νομικής καταστάσεως της Σλοβακικής Δημοκρατίας θα ήταν σημαντικές. Έτσι, το άρθρο 4, παράγραφος 2, της συμφωνίας αυτής ουδόλως υποχρέωνε τη Σλοβακική Δημοκρατία να διατηρήσει εισάγον διακρίσεις σύστημα προσβάσεως στο δίκτυο μεταφοράς όπως αυτό που διαμορφώνεται με την επίμαχη σύμβαση.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

29 Η άμυνα της Σλοβακικής Δημοκρατίας στηρίζεται τόσο στη ΣΧΕ όσο και στη συμφωνία σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων.

30 Δεδομένου ότι η συμφωνία αυτή αφορά ευθέως την προστασία των επενδύσεων, επιβάλλεται η εξέταση της άμυνας της Σλοβακικής Δημοκρατίας που στηρίζεται στη συμφωνία αυτή.

31 Η συμφωνία σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων συνάφθηκε στις 5 Οκτωβρίου 1990, ήτοι προ της προσχωρήσεως της Σλοβακικής Δημοκρατίας στην Ένωση, η οποία πραγματοποιήθηκε μόλις την 1η Μαΐου 2004. Η συμφωνία αυτή, η οποία δεσμεύει τη Σλοβακική Δημοκρατία όσον αφορά τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται εντός του εδάφους της, περιλαμβάνει διατάξεις που διασφαλίζουν την προστασία των επενδύσεων εκ μέρους Ελβετών επενδυτών στη Σλοβακία.

32 Κατά συνέπεια, όπως ανέφερε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 77 των προτάσεών του, εφόσον η Σλοβακική Δημοκρατία ήταν υποχρεωμένη, δυνάμει της συμφωνίας αυτής, να τηρήσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την επίμαχη σύμβαση, τυχόν διάκριση συνδεόμενη με τη χορηγηθείσα στην ATEL προτιμησιακή μεταχείριση θα ήταν δικαιολογημένη, ακόμη και αν εθεωρείτο μη συμμορφούμενη προς την οδηγία 2003/54.

33 Προκειμένου να εξακριβωθεί αν πρόκειται για τέτοιου είδους περίπτωση, επιβάλλεται να εξετασθεί αν η χορηγηθείσα στην ATEL προτιμησιακή πρόσβαση πρέπει να θεωρηθεί ως επένδυση καλυπτόμενη, κατά τον χρόνο εκείνο, από την εν λόγω συμφωνία. Μόνο σε αυτήν την περίπτωση θα πρέπει περαιτέρω να εξετασθεί αν η Σλοβακική Δημοκρατία θα μπορούσε να καταγγείλει την επίμαχη σύμβαση χωρίς να παραβεί τη συγκεκριμένη συμφωνία.

34 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο c, αυτής, η συμφωνία σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων εφαρμόζεται σε επενδύσεις, και ως τέτοιες νοούνται «όλες [οι] κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων» και ειδικότερα «αξιώσεις και δικαιώματα επί οποιασδήποτε δραστηριότητας με οικονομική αξία».

35 Εν προκειμένω, αναλαμβάνοντας πλέον του 50 % του κόστους κατασκευής της γραμμής μεταφοράς από το Krosno (Πολωνία) στο Lemesany (Σλοβακία), η ATEL μπόρεσε να αποκτήσει δικαίωμα μεταφοράς σε αυτήν τη γραμμή για συγκεκριμένη ικανότητα. Η υποχρέωση, δηλαδή, της SEPS για χορήγηση στην ATEL ικανότητας μεταφοράς, κατόπιν απλού αιτήματος αυτής, αποτελεί μέρος της συμβατικώς προβλεφθείσας αποζημιώσεως έναντι της συμφωνηθείσας οικονομικής συμμετοχής της ATEL στην κατασκευή της επίμαχης γραμμής μεταφοράς.

36 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το δικαίωμα μεταφοράς που απέκτησε η ATEL έχει προδήλως οικονομική αξία στο μέτρο που της εγγυάται, για συγκεκριμένη ικανότητα, πρόσβαση στο σλοβακικό δίκτυο μεταφοράς η οποία της είναι αναγκαία ώστε να μπορεί να πωλήσει ηλεκτρική ενέργεια στην Πολωνία μέσω της Ουγγαρίας.

37 Κατά συνέπεια, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 71 των προτάσεών του, η πραγματοποιηθείσα από την ATEL επένδυση πρέπει να θεωρηθεί ως επένδυση κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο c, της συμφωνίας σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων, η οποία πρέπει να τύχει προστασίας από τη Σλοβακική Δημοκρατία δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της ίδιας συμφωνίας.

38 Επιβάλλεται, επομένως, να εξετασθεί αν τυχόν καταγγελία της επίμαχης συμβάσεως από τη SEPS στοιχειοθετεί, από απόψεως των διεθνών υποχρεώσεων της Σλοβακικής Δημοκρατίας, αθέτηση της εν λόγω συμφωνίας εκ μέρους του συγκεκριμένου κράτους μέλους.

39 Εν προκειμένω και αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Σλοβακική Δημοκρατία, η Επιτροπή εκτιμά ότι η καταγγελία της συμβάσεως αυτής δεν αντιτίθεται ούτε στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της συμφωνίας αυτής, που προβλέπει την ίση και δίκαιη μεταχείριση των επενδύσεων, ούτε στο άρθρο 6 τη ίδιας συμφωνίας, στο μέτρο που δεν συνιστά απαλλοτρίωση κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

40 Συναφώς υπενθυμίζεται ότι, μολονότι δεν απόκειται στο Δικαστήριο να ερμηνεύσει τη συμφωνία σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων, επιβάλλεται εντούτοις η εξέταση των στοιχείων εκείνων εκ των οποίων μπορεί να προκύψει αν η συμφωνία αυτή προβλέπει, όσον αφορά τη Σλοβακική Δημοκρατία, υποχρέωση η οποία, κατά την έννοια του άρθρου 307, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, δεν θίγεται από τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ.

41 Κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 307, πρώτο εδάφιο, ΕΚ έχει ως αντικείμενο να διευκρινιστεί, σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς δικαίου, όπως απορρέουν ειδικότερα από το άρθρο 30, παράγραφος 4, στοιχείο β΄, της Συμβάσεως της Βιέννης για το δίκαιο των συνθηκών, της 23ης Μαΐου 1969, ότι η εφαρμογή της Συνθήκης ΕΚ δεν επηρεάζει τη δέσμευση του οικείου κράτους μέλους να σέβεται τα απορρέοντα από προγενέστερη σύμβαση δικαιώματα τρίτων κρατών και να τηρεί τις αντίστοιχες υποχρεώσεις του (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 1980, 812/79, Burgoa, Συλλογή τόμος 1980, σ. 71, σκέψη 8).

42 Περαιτέρω, προκειμένου να διακριβωθεί αν υπάρχει δυνατότητα μη εφαρμογής κοινοτικού κανόνα λόγω προγενέστερης διεθνούς συμβάσεως, πρέπει να εξετασθεί αν αυτή επιβάλλει στο οικείο κράτος μέλος υποχρεώσεις η τήρηση των οποίων μπορεί ακόμη να απαιτηθεί από τα τρίτα συμβαλλόμενα κράτη (απόφαση της 2ας Αυγούστου 1993, C-158/91, Levy, Συλλογή 1993, σ. I-4287, σκέψη 13).

43 Κατά τη Σλοβακική Δημοκρατία, η συμφωνία σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων απαιτεί τη διατήρηση σε ισχύ της υποχρεώσεως της SEPS για διασφάλιση της προτιμησιακής προσβάσεως της ATEL στη γραμμή μεταφοράς που προβλέπει η επίμαχη σύμβαση.

44 Υπενθυμίζεται, πάντως, ότι στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 4ης Ιουλίου 2000, C-62/98, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (Συλλογή 2000, σ. I-5171, σκέψη 49), το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, καίτοι τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο του άρθρου 307 ΕΚ, έχουν δυνατότητα επιλογής των πρόσφορων μέσων που θα

χρησιμοποιήσουν προκειμένου να εξαλείψουν τα ασυμβίβαστα που υφίστανται μεταξύ προκοινοτικής συμφωνίας και της Συνθήκης ΕΚ, εφόσον ένα κράτος μέλος συναντά δυσκολίες καθιστώσες αδύνατη την τροποποίηση ορισμένης συμφωνίας, δεν μπορεί να αποκλειστεί η υποχρέωση καταγγελίας της συμφωνίας αυτής.

45 Σε αυτήν την υπόθεση το Δικαστήριο είχε μεταξύ άλλων διαπιστώσει ότι, δεδομένου ότι η οικεία συμφωνία περιλάμβανε ρήτρα προβλέπουσα ρητώς τη δυνατότητα καταγγελίας της, η καταγγελία της εκ μέρους της Πορτογαλικής Δημοκρατίας δεν θα ερχόταν σε αντίθεση προς τα δικαιώματα τα οποία, εν προκειμένω, η Δημοκρατία της Αγκόλας αντλούσε από τη συμφωνία αυτή (απόφαση Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, προπαρατεθείσα, σκέψη 46).

46 Επιβάλλεται πάντως η διαπίστωση ότι η επίμαχη σύμβαση δεν περιλαμβάνει ρήτρα σχετικά με τη δυνατότητα καταγγελίας της.

47 Ως προς τη δυνατότητα καταγγελίας της εν λόγω συμβάσεως εκ μέρους της Σλοβακικής Δημοκρατίας τηρώντας το άρθρο 6 της συμφωνίας σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων, επισημαίνεται ότι η διάταξη αυτή επιφυλάσσει ευρεία προστασία στις επενδύσεις, καλύπτοντας όχι μόνο τα μέτρα άμεσης και έμμεσης απαλλοτριώσεως, αλλά και τα μέτρα ιδίου αποτελέσματος με την απαλλοτρίωση.

48 Ως εκ τούτου, στο μέτρο που μία τέτοια καταγγελία της επίμαχης συμβάσεως θα συνεπαγόταν αποστέρηση της ATEL από την αμοιβή που προβλέπει η εν λόγω σύμβαση ως αντάλλαγμα για την χρηματοδοτική συμμετοχή της στην κατασκευή της γραμμής μεταφοράς μεταξύ Krosno και Lemesany, το μέτρο αυτό θα έθιγε τα δικαιώματα της ATEL και ως εκ τούτου θα επέφερε τα ίδια αποτελέσματα με την απαλλοτρίωση κατά την έννοια του άρθρου 6 της συμφωνίας σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων.

49 Βεβαίως, το εν λόγω άρθρο 6 προβλέπει επίσης και δικαίωμα αποζημιώσεως λόγω προσβολής του δικαιώματος του επενδυτή περί μη απαλλοτριώσεως. Σε κάθε περίπτωση, η υποχρέωση αποζημιώσεως σε περίπτωση απαλλοτριώσεως δεν έχει ως αποτέλεσμα την άρση της υποχρεώσεως της Σλοβακικής Δημοκρατίας να μην λαμβάνει μέτρα απαλλοτριώσεως εις βάρος των επενδύσεων που προστατεύονται από τη συμφωνία σχετικά με την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων.

50 Επιβάλλεται να προστεθεί, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 105 των προτάσεών του, ότι η Σλοβακική Δημοκρατία δεν δύναται να τροποποιήσει τις διατάξεις ή να μεταβάλει τα αποτελέσματα της επίμαχης συμβάσεως διά της νομοθεσίας της ούτε να της στερήσει τα νομικά αποτελέσματά της. Νόμος της Σλοβακίας που θα κήρυσσε ανίσχυρες και ανεφάρμοστες τις συμβάσεις που αναγνωρίζουν δικαίωμα προτιμησιακής προσβάσεως στο δίκτυο μεταφοράς δεν θα μετέβαλλε το γεγονός ότι η SEPS θα παρέμενε δεσμευμένη από την επίμαχη σύμβαση. Κατά συνέπεια, μόνη δυνατότητα της Σλοβακικής Δημοκρατίας προς συμμόρφωση στις υποχρεώσεις της θα ήταν η θέσπιση νομοθεσίας ειδικώς αφορώσας τη SEPS και αποκλείουσας την εκ μέρους της εφαρμογή της εν λόγω συμβάσεως, γεγονός που θα ισοδυναμούσε με έμμεση απαλλοτρίωση του δικαιώματος μεταφοράς που είχε αποκτήσει η ATEL.

51 Δεδομένων των προεκτεθέντων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η χορηγηθείσα στην ATEL προτιμησιακή πρόσβαση είναι δυνατόν να θεωρηθεί ως επένδυση προστατευόμενη από τη συμφωνία για την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων και η οποία, κατά το άρθρο 307, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, δεν μπορεί να θιγεί από τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ.

52 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η χορηγηθείσα στην ATEL προτιμησιακή πρόσβαση δεν συμμορφώνεται προς την οδηγία 2003/54, η εν λόγω προτιμησιακή πρόσβαση προστατεύεται από το άρθρο 307, πρώτο εδάφιο, ΕΚ.

53 Κατά συνέπεια, η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

54 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Σλοβακική Δημοκρατία ζήτησε την καταδίκη της Επιτροπής στα δικαστικά έξοδα και η τελευταία αυτή ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)